

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
 PEDRO CRUZ VILLALÓN
 της 20ής Οκτωβρίου 2011¹

1. Η απόφαση-πλαίσιο 2001/220/ΔΕΥ σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες² (στο εξής: απόφαση-πλαίσιο) εξακολουθεί να γεννά ερμηνευτικές αμφιβολίες κατά την εφαρμογή των διατάξεών της σε ιδιαίτερος εύαλωτα θύματα, ειδικότερα τους ανηλίκους. Μετά την απόφαση που εξέδωσε το Δικαστήριο στην υπόθεση *Rupino*³, το δικαστήριο που τότε είχε υποβάλει αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως ζητεί εκ νέου να διευκρινιστεί το περιεχόμενο των άρθρων 2, 3 και 8 της αποφάσεως-πλαισίου και η σχέση τους με τη «συντηρητική απόδειξη» που προβλέπει το ιταλικό ποινικό δικονομικό δίκαιο, κατά το οποίο δύναται να εφαρμοστεί πρόωρη διεξαγωγή αποδείξεων κατά το στάδιο της προδικασίας όταν το θύμα είναι ανήλικος.

ζητείται να διευκρινιστεί αν ένα σύστημα όπως το ιταλικό, το οποίο χορηγεί στον εισαγγελέα αλλά και στον κατηγορούμενο το αποκλειστικό προνόμιο της πρωτοβουλίας για τη διεξαγωγή συντηρητικής απόδειξης, είναι συμβατό με την απόφαση-πλαίσιο, στο μέτρο που ο εισαγγελέας δεν υποχρεούται να παραγγέλλει τη διενέργεια συντηρητικής απόδειξης όταν το θύμα υποβάλλει σχετικό αίτημα. Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν η απόφαση-πλαίσιο εξασφαλίζει στο ανήλικο θύμα δικαίωμα προσφυγής κατά των αιτιολογημένων αποφάσεων του εισαγγελέα, με τις οποίες ο τελευταίος απορρίπτει αίτημα του θύματος για τη διεξαγωγή συντηρητικής απόδειξης.

I — Νομοθετικό πλαίσιο

2. Πιο συγκεκριμένα, ο *Giudice per le indagini preliminari* της Φλωρεντίας (στο εξής: GIP) υποβάλλει δύο ερωτήματα στο Δικαστήριο σχετικά με το κατά πόσον η προαναφερθείσα κανονιστική ρύθμιση που διέπει τη συντηρητική απόδειξη είναι σύμφωνη με την απόφαση-πλαίσιο. Με το πρώτο ερώτημα

A — Το δίκαιο της Ένωσης

3. Η απόφαση-πλαίσιο σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες θεσπίζει καθεστώς προστασίας προς εναρμόνιση των εθνικών διατάξεων που διέπουν

¹ — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

² — Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2001 (ΕΕ L 82, σ. 1).

³ — Απόφαση της 16ης Ιουνίου 2005, C-105/03, *Rupino* (Συλλογή 2005, σ. I-5285).

την ποινική δίκη. Προς τούτο, το άρθρο 1, στοιχείο α', της εν λόγω αποφάσεως-πλαίσιο ορίζει την έννοια «θύμα» ως ακολούθως:

«α) “θύμα”: το φυσικό πρόσωπο το οποίο υπέστη ζημία, συμπεριλαμβανομένης σωματικής ή ψυχικής βλάβης, συγκινησιακής δοκιμασίας ή οικονομικής απώλειας, που προκαλείται απευθείας από πράξεις ή παραλείψεις που παραβιάζουν την ποινική νομοθεσία ενός κράτους μέλους».

4. Το άρθρο 2, που τιτλοφορείται «Σεβασμός και αναγνώριση», υπογραμμίζει την ανάγκη να επιφυλάσσεται ειδική μεταχείριση στα ιδιαίτερω ευάλωτα θύματα προβλέποντας τα ακόλουθα:

«1. Κάθε κράτος μέλος παρέχει στα θύματα ουσιαστικό και κατάλληλο ρόλο στο πλαίσιο του συστήματος της ποινικής του δικαιοσύνης. Εξακολουθεί να καταβάλλει κάθε προσπάθεια προκειμένου να διασφαλίσει στα θύματα μεταχείριση που βασίζεται στον οφειλόμενο σεβασμό της αξιοπρέπειάς τους κατά τη διαδικασία και αναγνωρίζει τα δικαιώματα και τα έννομα συμφέροντά τους, ιδίως στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας.

2. Κάθε κράτος μέλος διασφαλίζει ότι τα ιδιαίτερω ευάλωτα θύματα μπορούν να τυγχάνουν ειδικής μεταχείρισης, που ανταποκρίνεται με τον καλύτερο τρόπο στην κατάσταση τους.»

5. Το δικαίωμα ακρόασης του θύματος ανάγεται σε ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά γνωρίσματα του καθεστώτος που θεσπίζει η απόφαση-πλαίσιο, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα μεταχείριση που συνάδει με την αρχή της αναλογικότητας, καθώς και με τους σκοπούς της δίκης για την αποφυγή επαχθών διαδικασιών. Προς τούτο, το άρθρο 3 ορίζει τα εξής:

«Άρθρο 3

Ακρόαση και προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων

Κάθε κράτος μέλος κατοχυρώνει τη δυνατότητα των θυμάτων να ακούονται κατά τη διαδικασία και να προσκομίζουν αποδεικτικά στοιχεία.

Κάθε κράτος μέλος λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλίζει ότι οι αρχές του εξετάζουν τα θύματα μόνον καθόσον είναι αναγκαίο για τους σκοπούς της ποινικής διαδικασίας.»

6. Τέλος, το άρθρο 8 προβλέπει διάφορα δικαιώματα προστασίας του θύματος, περιλαμβανομένου του δικαιώματος των ευάλωτων θυμάτων να καταθέτουν ως μάρτυρες υπό συνθήκες που σέβονται την αξιοπρέπειά τους και την ειδική κατάσταση στην οποία βρίσκονται:

«Άρθρο 8

Δικαίωμα προστασίας

1. Κάθε κράτος μέλος διασφαλίζει επαρκές επίπεδο προστασίας για τα θύματα και, οσάκις ενδείκνυται, για τις οικογένειές τους ή για τα πρόσωπα τα εξομοιούμενα με μέλη της οικογενείας τους, ιδίως όσον αφορά την

ασφάλειά τους και την προστασία της ιδιωτικής τους ζωής, εφόσον οι αρμόδιες αρχές θεωρούν ότι υπάρχει σπουδαίος κίνδυνος πράξεων αντιποίνων ή πιθανολογείται σφοδρά σοβαρή και εσκεμμένη διατάραξη της ιδιωτικής τους ζωής.

2. Προς τούτο και υπό την επιφύλαξη της παραγράφου 4, κάθε κράτος μέλος εξασφαλίζει τη δυνατότητα λήψεως, στο πλαίσιο δικαστικής διαδικασίας, αν είναι αναγκαίο, κατάλληλων μέτρων προστασίας της ιδιωτικής ζωής και της υπολήψεως του θύματος, της οικογένειάς του ή των προσώπων που εξομοιούνται με μέλη της οικογένειάς του.

3. Κάθε κράτος μέλος μεριμνά, επίσης, ώστε τα θύματα και οι δράστες να μην έρχονται σε επαφή στα κτίρια των δικαστηρίων, εκτός εάν το επιβάλλει η ποινική διαδικασία. Εφόσον υπάρχει ανάγκη για τον σκοπό αυτόν, κάθε κράτος μέλος προβλέπει την προοδευτική δημιουργία, εντός των κτιρίων των δικαστηρίων, χωριστών χώρων αναμονής για τα θύματα.

4. Κάθε κράτος μέλος διασφαλίζει ότι, όταν είναι αναγκαίο για την προστασία των θυμάτων, ιδιαίτερα των πλέον ευάλωτων, από τις συνέπειες της κατάθεσής τους σε δημόσια συνεδρίαση, [τα θύματα] δικαιούνται να καταθέτουν υπό συνθήκες οι οποίες καθιστούν δυνατή την επίτευξη του στόχου αυτού, μετά από σχετική δικαστική απόφαση, με κάθε κατάλληλο μέσο, συμβατό προς τις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου του.»

B — Το εθνικό δίκαιο

7. Το άρθρο 111 του Ιταλικού Συντάγματος αναφέρεται στις εγγυήσεις της ποινικής διαδικασίας και επισημαίνει, μεταξύ άλλων, τη σπουδαιότητα της αρχής της κατ' αντιμωλία διαδικασίας, καθώς και τις εξαιρέσεις όσον αφορά τη διαδικασία συλλογής αποδεικτικών στοιχείων:

«Άρθρο 111

Η δικαιοδοσία των δικαστηρίων ασκείται στο πλαίσιο δίκαιης δίκης όπως νόμος ορίζει.

Οι δίκες διεξάγονται τηρουμένης της αρχής της κατ' αντιμωλία διαδικασίας ενώπιον αμερόληπτου δικαστηρίου. Ο νόμος εξασφαλίζει την εύλογη διάρκεια της δίκης.

[...]

Όσον αφορά τη συλλογή των αποδεικτικών στοιχείων, η ποινική δίκη διέπεται από την αρχή της κατ' αντιμωλία διαδικασίας. Η ενοχή του κατηγορουμένου δεν μπορεί να αποδειχθεί από δηλώσεις προσώπων τα οποία, εκουσίως, αρνήθηκαν να εξεταστούν ως μάρτυρες από τον κατηγορούμενο ή τον συνήγορό του.

Ο νόμος ρυθμίζει τις περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν εφαρμόζεται η κατ' αντιμωλία διαδικασία για τη συλλογή των αποδεικτικών στοιχείων, είτε κατόπιν σχετικού αιτήματος του κατηγορουμένου είτε λόγω διαπιστωμένης αδυναμίας αντικειμενικής φύσεως είτε ως συνέπεια αποδεδειγμένα παράνομης συμπεριφοράς.

[...]

8. Το άρθρο 112 του Ιταλικού Συντάγματος παραπέμπει στις αρμοδιότητες του εισαγγελέα στην ποινική δίκη επισημαίνοντας ότι «υποχρεούται να ασκεί την ποινική δίωξη».

9. Το άρθρο 392, παράγραφος 1bis του Codice di procedura penale italiana (ιταλικός Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, στο εξής: ΚΠΔ)⁴ προβλέπει τη δυνατότητα διενέργειας συντηρητικής απόδειξης στο πλαίσιο της πρόωρης διεξαγωγής αποδείξεων κατά το στάδιο της προδικασίας:

«Στις δίκες που αφορούν τα εγκλήματα των άρθρων 572, 609bis, 609ter, 609quater, 609quinquies, 609octies, 612bis, 600, 600bis, 600ter, καθώς και τα σχετικά με πορνογραφικό υλικό εγκλήματα των άρθρων 600quater.1, 600quinquies, 601 και 602 του Ποινικού Κώδικα, ο εισαγγελέας, [αυτεπαγγέλτως] ή κατόπιν αιτήσεως του θύματος, καθώς και ο κατηγορούμενος μπορούν να ζητήσουν την εφαρμογή της διαδικασίας της συντηρητικής απόδειξης για τη λήψη μαρτυρικής καταθέσεως ανηλικού προσώπου ή ενήλικου θύματος, ακόμη και σε περιπτώσεις πλην των προβλεπόμενων στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου.»

10. Το άρθρο 394 κατοχυρώνει το δικαίωμα του θύματος να ζητεί την εφαρμογή της διαδικασίας συντηρητικής απόδειξης με τους ακόλουθους όρους:

4 — Το γράμμα του άρθρου αυτού τροποποιήθηκε κατόπιν των μεταρρυθμίσεων που εισήγαγε, αφενός, ο νόμος της 6ης Φεβρουαρίου 2006 [Gazzetta Ufficiale (Ιταλική Επίσημη Εφημερίδα της Κυβερνήσεως) της 15ης Φεβρουαρίου 2006], με τον οποίο θεσπίζονται διατάξεις στον τομέα της πάταξης της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας μέσω διαδικτύου, καθώς και, αφετέρου, το νομοθετικό διάταγμα της 23ης Φεβρουαρίου 2009, σ. 11.

«1. Το θύμα μπορεί να ζητήσει από τον εισαγγελέα να παραγγείλει τη διενέργεια συντηρητικής απόδειξης.

2. Σε περίπτωση απορρίψεως του αιτήματος αυτού, ο εισαγγελέας αποφαινεται με αιτιολογημένη διάταξη την οποία κοινοποιεί στο θύμα.»

11. Η τρόπος διεξαγωγής της συντηρητικής απόδειξης περιγράφεται λεπτομερώς στο άρθρο 398, παράγραφος 5bis ΚΠΔ, ως εξής:

«Σε περίπτωση διεξαγωγής έρευνας ή ανάκρισης όσον αφορά τα εγκλήματα των άρθρων 600, 600bis, 600ter, καθώς και τα εγκλήματα σχετικά με πορνογραφικό υλικό των άρθρων 600quater.1, 600quinquies, 601, 602, 609bis, 609ter, 609quater, 609octies και 612bis του Ποινικού Κώδικα, και εφόσον μεταξύ των προσώπων που αφορά η εν λόγω αποδεικτική διαδικασία υπάρχουν ανήλικοι, ο δικαστής ορίζει με διάταξη [...] τον τόπο, τον χρόνο και τις ειδικές προϋποθέσεις διεξαγωγής των αποδείξεων με τη διαδικασία της συντηρητικής απόδειξης, αν τούτο κρίνεται αναγκαίο και σκόπιμο λόγω της κατάστασης του ανηλικού. Προς τούτο, η εξέταση του μάρτυρα μπορεί να πραγματοποιηθεί εκτός δικαστηρίου, και συγκεκριμένα σε ειδικούς χώρους φορέων κοινωνικής πρόνοιας ή, αν δεν υπάρχουν τέτοιοι χώροι, στην κατοικία του ανηλικού. Η μαρτυρική κατάθεση πρέπει να αποτυπώνεται στο σύνολό της σε ακουστικά ή οπτικοακουστικά μέσα αναπαραγωγής. Σε περίπτωση που δεν υπάρχουν μέσα φωνητικής αναπαραγωγής ή το κατάλληλο τεχνικό προσωπικό, ο δικαστής χρησιμοποιεί πραγματογνώμονες ή τεχνικούς συμβούλους. Επιπλέον, η κατάθεση καταχωρίζεται στα πρακτικά. Η δακτυλογράφηση της

απομαγνητοφωνημένης κατάθεσης γίνεται μόνο εφόσον το ζητήσουν οι μετέχοντες στη διαδικασία.»

II — Τα πραγματικά περιστατικά

12. Ο Χ και η Υ, γονείς της ανήλικης Ζ, τερμάτισαν τη μεταξύ τους ελεύθερη συμβίωση τον Ιούνιο του 2007. Από τότε η κατάσταση που έχει δημιουργηθεί μεταξύ τους χαρακτηρίζεται από αντιπαλότητα, ενώ ανταλλάσσονται εκατέρωθεν διάφορες καταγγελίες. Σε μια από τις καταγγελίες αυτές, η Υ ανέφερε στις αρχές την υπόνοιά της ότι ο Χ ασέλησε εις βάρος της κόρης τους, η οποία τότε ήταν ανήλικη, τα δε γεγονότα αυτά φέρονται να συνέβησαν κατά τη διάρκεια του Μαΐου και του Ιουνίου του 2007. Λόγω της σοβαρότητας των κατηγοριών, κινήθηκε ποινική διαδικασία με τη διενέργεια προανάκρισης ενώπιον του Giudice delle indagini preliminari.

13. Όπως προκύπτει από την αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, καθώς και από τη δικογραφία που απέστειλε ο εθνικός δικαστής στο Δικαστήριο, στις 8 Μαΐου 2008, ο εισαγγελέας παρήγγειλε στον GIP να αρχειοθετήσει την υπόθεση θεωρώντας την κατηγορία αβάσιμη⁵.

5 — Κατά τη γνώμη του εισαγγελέα, στην έλλειψη των αποδεικτικών στοιχείων πρέπει να προστεθεί και η εξαιρετικά συγκρουσιακή σχέση μεταξύ των γονέων της ανήλικης από τον χωρισμό τους και εντεύθεν και, πιο συγκεκριμένα, από τη στιγμή που η Υ πληροφορήθηκε τη σταθερή συναισθηματική σχέση του Χ με άλλη γυναίκα.

14. Στις 27 Μαΐου 2008, η εκπρόσωπος του θύματος αντιτάχθηκε επισήμως στην παραγγελία του εισαγγελέα για αρχειοθέτηση. Ο GIP ενημέρωσε σχετικά τους μετέχοντες στη διαδικασία καθώς και το θύμα, το οποίο ζήτησε τη διεξαγωγή συντηρητικής απόδειξης. Μολονότι ακολούθησε νέα παραγγελία του εισαγγελέα για αρχειοθέτηση, ο GIP την απέρριψε διατάσσοντας εν συνεχεία τη διεξαγωγή της συντηρητικής απόδειξης, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 9 Νοεμβρίου 2009.

15. Ο συνήγορος υπεράσπισης του Χ προσέφυγε κατά της διατάξεως του GIP για τη διεξαγωγή συντηρητικής απόδειξης ενώπιον του Corte di Cassazione, το οποίο δέχτηκε την προσφυγή αυτή στις 27 Μαΐου 2010. Ως εκ τούτου, η προσβαλλόμενη διάταξη ακυρώθηκε, όπως και όλες οι σχετικές με τη συντηρητική απόδειξη διαδικαστικές πράξεις.

16. Στις 14 Ιουλίου 2010, ο εισαγγελέας παρήγγειλε εκ νέου την αρχειοθέτηση της υπόθεσης, παραπέμποντας στα επιχειρήματα της πρώτης του παραγγελίας, καθώς και στα στοιχεία που προσκομίστηκαν μεταγενέστερα και τα οποία, κατά τη γνώμη του, δεν ήταν πρόσφορα να μεταβάλουν την αρχική του εκτίμηση περί τα πραγματικά περιστατικά. Η εκπρόσωπος του θύματος αντιτάχθηκε στην παραγγελία του εισαγγελέα, με συνέπεια να διεξαχθεί νέα συζήτηση στο ακροατήριο, στο πλαίσιο της οποίας ο GIP αποφάσισε να υποβάλει την υπό κρίση αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως.

III — Τα προδικαστικά ερωτήματα και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

17. Στις 25 Οκτωβρίου 2010, πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής απόφασης. Μολονότι η αίτηση αυτή εκθέτει λεπτομερέστατα την υπόθεση, το αιτούν δικαστήριο αποφεύγει να απευθύνει συγκεκριμένα και αυτοτελή ερωτήματα στο Δικαστήριο, αν και καθίσταται αρκούντως σαφές ότι τα υποβαλλόμενα ερωτήματα είναι δύο, δυνάμενα να διατυπωθούν ως εξής:

«1) Έχουν τα άρθρα 2, 3 και 8 της αποφάσεως-πλαισίου 2001/220/ΔΕΥ, της 15ης Μαρτίου 2001, σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες, την έννοια ότι απαγορεύουν εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως το άρθρο 392, παράγραφος 1bis, του *codice di procedura penale italiano* (ιταλικού Κώδικα Ποινική Δικονομίας), στο μέτρο που η ρύθμιση αυτή δεν επιβάλλει στον εισαγγελέα την υποχρέωση να παραγγέλλει, κατά το στάδιο της προδικασίας, την ακρόαση και λήψη της μαρτυρικής κατάθεσης του ανήλικου θύματος με τη διαδικασία της συντηρητικής απόδειξης, μολονότι το εν λόγω θύμα υπέβαλε σχετικό αίτημα;

2) Έχουν τα άρθρα 2, 3 και 8 της αποφάσεως-πλαισίου 2001/220/ΔΕΥ την έννοια ότι απαγορεύουν εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως το άρθρο 394 του *codice di procedura penale*, το οποίο δεν προβλέπει τη δυνατότητα του ανήλικου θύματος να προσφύγει δικαστικώς κατά

της αποφάσεως με την οποία ο εισαγγελέας απορρίπτει την αίτηση του εν λόγω θύματος να εξετασθεί με τη διαδικασία της συντηρητικής απόδειξης;»

18. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν ο συνήγορος υπεράσπισης του X, η εκπρόσωπος του θύματος στην κύρια διαδικασία, η Γερμανική, η Ιταλική, η Ιρλανδική και η Ολλανδική Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Κανένας από τους μετέχοντες στη διαδικασία δεν ζήτησε τη διεξαγωγή επ' ακροατηρίου συζητήσεως.

IV — Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

19. Προκειμένου να δοθεί απάντηση στα ερωτήματα που υποβάλλει το αιτούν δικαστήριο, απαιτούνται προηγουμένως ορισμένες διευκρινίσεις όσον αφορά την ιταλική ποινική δικονομία. Το ζήτημα που τίθεται αφορά την αποκαλούμενη «συντηρητική απόδειξη», διαδικασία που μπορεί να λαμβάνει χώρα κατά το στάδιο της προδικασίας και πριν η υπόθεση εισαχθεί στο ακροατήριο. Ως γνωστόν, το Δικαστήριο δεν καλείται να αντιμετωπίσει για πρώτη φορά τα προβλήματα που εγείρει η εφαρμογή της ιταλικής διαδικασίας συντηρητικής απόδειξης όσον αφορά τη συμφωνία της με το δίκαιο της Ένωσης, παρά ταύτα, τα υποβαλλόμενα στην παρούσα υπόθεση ερωτήματα αναδεικνύουν μια νέα διάσταση του ζητήματος, καθόσον αφορούν τις αρμοδιότητες του εισαγγελέα και τον δικαστικό έλεγχο στον οποίο αυτός υπόκειται συνεπεία της εμπλοκής του στην απονομή της δικαιοσύνης.

20. Παρά τις αλλαγές που επέφερε το Ιταλικό Σύνταγμα στο ποινικό δικονομικό δίκαιο, ο νομοθέτης προέβη σε εκ βάθρων αναθεώρηση του εν λόγω τομέα δικαίου μόνο με τη θέση σε ισχύ, το 1988, του ΚΠΔ, κύρια συμβολή του οποίου συνιστά η καθιέρωση του κατηγορητικού συστήματος στην ποινική δίκη. Μέχρι τότε, το ιταλικό δικονομικό δίκαιο εμπνεόταν από το σύστημα του «εξεταστή δικαστή», το οποίο αποτυπωνόταν κυρίως στον «Κώδικα Rocco» του 1930⁶.

21. Ο ΚΠΔ του 1988 εισήγαγε ένα πρότυπο ποινικής δίκης στηριζόμενο στον αυστηρό διαχωρισμό μεταξύ ποινικής προδικασίας και διαδικασίας στο ακροατήριο, και σύμφωνα με το οποίο όλες οι ανακριτικές πράξεις που πραγματοποιούνται κατά το στάδιο της προδικασίας εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της αστυνομίας και του εισαγγελέα⁷. Κατά το στάδιο της προδικασίας συλλέγονται τα αναγκαία στοιχεία που στηρίζουν τις θέσεις κατηγορούσας αρχής και υπεράσπισης και τα οποία περιλαμβάνονται στη δικογραφία. Μετά την εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο, οι μετέχοντες στη διαδικασία εκθέτουν ενώπιον του δικαστηρίου τα πραγματικά περιστατικά που στηρίζουν τις αντίστοιχες θέσεις τους, τα οποία πάντοτε πρέπει να προκύπτουν από τις διαδικαστικές πράξεις της προδικασίας⁸. Το δικαστήριο που εκδικάζει την υπόθεση δεν διαθέτει, καταρχήν, πρόσβαση στο σύνολο των στοιχείων που έχουν συλλεγεί κατά την προδικασία, αλλά μόνο σε εκείνα τα οποία έχουν επιλέξει οι μετέχοντες στη διαδικασία και τα οποία γίνονται δεκτά ως αποδεικτικά στοιχεία στο ακροατήριο.

22. Η αυστηρότητα του προτύπου αυτού δικαιολογείται από το κατηγορητικό σύστημα που αποτελεί τη βάση της ιταλικής ποινικής δικονομίας, το πρότυπο δε αυτό καθιερώνει την εκατέρωθεν ακρόαση και εξασφαλίζει την ισότητα των όπλων μεταξύ της κατηγορούσας αρχής και της υπεράσπισης. Από την αντιπαράθεση των επιχειρημάτων προκύπτει ένα πραγματικό πλαίσιο που παρέχει στο δικαστικό όργανο τη δυνατότητα να προβεί σε νομικό χαρακτηρισμό συγκεκριμένης συμπεριφοράς και να επιλύσει τη διαφορά. Εν τέλει, το έργο του δικαστηρίου συνίσταται στο να αντλήσει τις έννομες συνέπειες που αρμόζουν στα συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά και, ταυτόχρονα, να προστατεύσει τα δικαιώματα του κατηγορουμένου⁹.

23. Παρά ταύτα, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι η ιταλική ποινική δίκη βασιίζεται πλήρως σε κατηγορητικό σύστημα. Λίγο μετά τη θέση σε ισχύ του ΚΠΔ, τόσο το Corte costituzionale όσο και τα τακτικά δικαστήρια επέβαλαν ή διατήρησαν, αντιστοίχως, πρακτικές που προσδιόριζαν περισσότερο προς το προϊσχύσαν εξεταστικό σύστημα. Οι διαφορικές εκτιμήσεις του νομοθέτη και των δικαστηρίων οδήγησαν στην αναθεώρηση του άρθρου 111 του Ιταλικού Συντάγματος, το κείμενο του οποίου, μεταξύ άλλων, κατοχυρώνει τις βασικές αρχές του κατηγορητικού συστήματος και, ταυτοχρόνως, χορηγεί στον

6 — Για την ιστορική εξέλιξη της ποινικής δικονομίας στην Ιταλία, βλ. Cordero, F., *Procedura Penale*, όγδοη έκδοση, Giuffrè, Μιλάνο, 2006, σ. XX.

7 — Άρθρο 326 ΚΠΔ.

8 — Άρθρο 493 ΚΠΔ.

9 — Βλ. γενικώς, Giostra, G., «Contraddittorio», *Enciclopedia Giuridica Treccani*, 2001, τόμος II, σ. 1 επ. Ubertis, G., «La ricerca della verità giudiziale», Ubertis, G. (επιμέλεια.), *La conoscenza del fatto nel processo penale*, Giuffrè, Μιλάνο, 1992, σ. 2 επ. Ferrua, P. «La regola d'oro del processo accusatorio», Kostoris, R. (επιμέλεια), *Il giusto processo tra contraddittorio e diritto al silenzio*, Giappichelli, Topivo, 2002, σ. 11 επ. και Illuminati, G., «Giudizio», Conso, G. και Grevi, V. (επιμέλεια), *Compendio di procedura penale*, Cedam, Πάδοβα, 2003, σ. 644 επ.

νομοθέτη ορισμένα όρια εκτιμήσεως¹⁰. Αυτή η διακριτική ευχέρεια του νομοθέτη είχε ως συνέπεια το ιταλικό ποινικό δικονομικό σύστημα να μετατραπεί σε ένα υβριδικό πρότυπο που διαπνέεται μεν από τον κατηγορητικό χαρακτήρα, δεν παύει όμως να διατηρεί ορισμένα κατάλοιπα σύμφυτα προς το εξεταστικό σύστημα¹¹.

24. Δύο από τα χαρακτηριστικά που συνιστούν παρέκκλιση από τον κατηγορητικό χαρακτήρα έχουν ιδιαίτερη σημασία για την επίλυση του υπό κρίση προδικαστικού ερωτήματος, καθόσον αφορούν τις αρμοδιότητες του εισαγγελέα και τη διεξαγωγή της αποδεικτικής διαδικασίας κατά το στάδιο που προηγείται της εισαγωγής της υπόθεσης στο ακροατήριο.

25. Κατά την ποινική προδικασία, ο ρόλος του ανακριτή (GIP) είναι απλώς διεκπεραιωτικός, πράγμα που σημαίνει ότι δεν αναλαμβάνει πρωτοβουλίες, αλλά αρκείται μόνο να εξασφαλίζει την ορθή διεξαγωγή της διαδικασίας και να προστατεύει τα δικαιώματα του κατηγορουμένου, όπως και εκείνα του θύματος¹². Ο GIP δεν διευθύνει τις διάφορες ανακριτικές πράξεις ούτε παρεμβαίνει σε αυτές, δεδομένου ότι τα αποδεικτικά στοιχεία προσκομίζονται επισήμως μόνον κατά την επ' ακροατηρίου διαδικασία. Η παθητική αυτή στάση του GIP μετατρέπει τον εισαγγελέα σε καταλύτη της διαδικασίας κατά το στάδιο της προδικασίας, λαμβανομένου υπόψη ότι στον τελευταίο αποκλειστικά απόκειται να διευθύνει τις ανακριτικές πράξεις¹³ και να ασκεί την ποινική δίωξη¹⁴. Παρά ταύτα, και κατά παρέκκλιση από το αμιγές κατηγορητικό σύστημα, το άρθρο 409 ΚΠΔ, παράγραφος 5, προβλέπει ότι ο GIP μπορεί να υποχρεώσει τον εισαγγελέα να «απαγγείλει την κατηγορία», εισάγοντας με τον τρόπο αυτόν παρέκκλιση από τον κανόνα της παθητικής συμμετοχής του ανακριτή, προς το συμφέρον της αρχής της νομιμότητας¹⁵.

26. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια της προδικασίας ερευνώνται τα πραγματικά περιστατικά που μεταγενέστερα θα χρησιμεύσουν ως αποδεικτικά στοιχεία, η προσκόμισή τους όμως ενώπιον του δικαστηρίου απόκειται αποκλειστικά στην αστυνομία, στον εισαγγελέα και στον κατηγορούμενο. Παρέκκλιση από τον κανόνα αυτό γίνεται δεκτή όταν συντρέχουν οι εξαιρετικές περιστάσεις που απαριθμούνται στο άρθρο 392 ΚΠΔ, το οποίο επιτρέπει στον GIP να προσφύγει στη διαδικασία της συντηρητικής απόδειξης. Συγκεκριμένα, η διάταξη αυτή προβλέπει τις συνθήκες υπό τις οποίες μπορεί να γίνει δεκτή η πρόωρη διεξαγωγή αποδείξεων κατά το στάδιο της προδικασίας, προκειμένου τα προσκομισθέντα στοιχεία να αξιολογηθούν μεταγενέστερα στο πλαίσιο της επ' ακροατηρίου διαδικασίας. Η λογική στην οποία βασίζεται η εν λόγω διάταξη είναι σαφής: Οσάκις υφίσταται

13 — Άρθρο 327 ΚΠΔ.

14 — Άρθρο 50 ΚΠΔ.

15 — «[...] il giudice, quando non accoglie la richiesta di archiviazione, dispone con ordinanza che, entro dieci giorni, il pubblico ministero formuli l'imputazione. Entro due giorni dalla formulazione dell'imputazione, il giudice fissa con decreto l'udienza preliminare» (η υπογράμμιση δική μου). Η ιταλική θεωρία διαχέεται ως προς την αξιολόγηση της εξουσίας αυτής του δικαστή, που για ορισμένους αποτελεί εύλογη συνέπεια της υπαγωγής του εισαγγελέα στον νόμο, ενώ σύμφωνα με άλλους οδηγεί σε επικίνδυνη διάταξη της ισορροπίας εις βάρος του κατηγορητικού χαρακτήρα. Για τις αντιπαράθετες απόψεις επί του ζητήματος αυτού, βλ. μονογραφίες των Zagrebelsky, V., «Le soluzioni peggiori del male (a proposito del pubblico ministero)», *Cassazione Penale*, 1991, σ. 313 και Ferraioli, L., *Il ruolo di garante del giudice per le indagini preliminari*, Cedam, Πάδοβα, 2006, σ. 105 έως 106.

10 — Επί της αναθεώρησης και το ιστορικό αυτής, βλ. Pizzi, W.T και Montagna, M., «The Battle to Establish an Adversarial Trial System in Italy», *Michigan Journal of International Law*, 2004, καθώς και Panzavolta, M., «Reforms and Counter-Reforms in the Italian Struggle for an Accusatorial Criminal Law System», *North Carolina Journal of International and Commercial Regulation*, 2005.

11 — Συναφώς, Busetto, L., *Il contraddittorio inquinato*, Cedam, Πάδοβα, 2009, σ. 8 επ.

12 — Άρθρο 328 ΚΠΔ.

βέβαιος κίνδυνος ότι θα είναι ανέφικτη η διεξαγωγή της αποδεικτικής διαδικασίας στο ακροατήριο, ή εφόσον κρίνεται αναγκαίος ο συγκερασμός μεταξύ, αφενός, της αναζήτησης της ουσιαστικής αλήθειας και, αφετέρου, λοιπών διαχρονικών αξιών, χωρεί παρέκκλιση από τις αρχές του κατηγορητικού συστήματος και, ως εκ τούτου, είναι δυνατόν να μετατίθεται στο χρονικά προηγούμενο στάδιο της προδικασίας μια διαδικαστική πράξη η οποία, καταρχήν, εντάσσεται στο πλαίσιο της επ' ακροατηρίου διαδικασίας¹⁶.

27. Στην περίπτωση της παραγράφου 1bis της εν λόγω διάταξης, γίνεται δεκτή η πρόωγη διεξαγωγή αποδείξεων, όταν το θύμα ενός εκ των εκεί απαριθμούμενων εγκλημάτων είναι ανήλικο. Με το μέτρο αυτό επιδιώκεται, αφενός, να αποφευχθεί η αλλοίωση της μαρτυρικής κατάθεσης του θύματος λόγω του χρόνου που μεσολαβεί μεταξύ των πραγματικών περιστατικών και της επ' ακροατηρίου διαδικασίας και, αφετέρου, να εξασφαλιστούν συνθήκες μαρτυρίας που αρμόζουν στις περιστάσεις που περιβάλλουν τον ιδιαίτερα ευάλωτο ανήλικο.

28. Η διεξαγωγή της συντηρητικής απόδειξης διατάσσεται αποκλειστικά από τον GIP μόνον κατόπιν παραγγελίας του εισαγγελέα ή αιτήματος του κατηγορουμένου¹⁷. Αν υπάρχουν ανήλικα θύματα, ο ΚΠΔ τους αναγνωρίζει το δικαίωμα να ζητήσουν από τον εισαγγελέα να παραγγείλει τη διεξαγωγή συντηρητικής απόδειξης. Εντούτοις, η διάταξη που εκδίδει ο εισαγγελέας, κατά την άσκηση της διακριτικής του ευχέρειας,

επί της αιτήσεως για τη διεξαγωγή συντηρητικής απόδειξης πρέπει να είναι πάντοτε αιτιολογημένη¹⁸, έστω και αν, σε περίπτωση που η διάταξη αυτή είναι απορριπτική, το θύμα ούτως ή άλλως δεν έχει τη δυνατότητα να την προσβάλει ενώπιον οποιουδήποτε δικαστηρίου.

29. Αυτό ακριβώς είναι το ζήτημα που εγείρουν τα δύο ερωτήματα που υποβάλλει ο GIP στην υπό κρίση υπόθεση και η ανάλυση των οποίων ακολουθεί.

V — Το πρώτο προδικαστικό ερώτημα

30. Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, ο GIP ζητεί να διευκρινιστεί κατά πόσον ένας εθνικός κανόνας όπως το άρθρο 392, παράγραφος 1bis, ΚΠΔ είναι σύμφωνος με τα άρθρα 2, 3 και 8 της αποφάσεως-πλαίσιου. Συγκεκριμένα, κατά το αιτούν δικαστήριο, ένα καθεστώς που δεν υποχρεώνει τον εισαγγελέα να παραγγέλλει επισήμως τη διεξαγωγή συντηρητικής απόδειξης κατόπιν σχετικής αιτήσεως του ανήλικου θύματος, εγείρει αμφιβολίες υπό το πρίσμα των προαναφερθεισών διατάξεων του δικαίου της Ένωσης.

31. Ο Χ και τα κράτη μέλη που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας θεωρούν ότι δεν υφίσταται ζήτημα

16 — Για γενικές πληροφορίες επί του καθεστώτος, των δικαιολογητικών λόγων και του σκοπού της συντηρητικής απόδειξης στο ιταλικό δίκαιο, βλ. Esposito, G., *Contributo allo studio dell'incidente probatorio*, Novene, Νάπολη, 1989, Di Geronimo, P., *L'incidente probatorio*, Cedam, 2000, Morselli, *L'incidente probatorio*, Utet, Τορίνο, 2000, Renon, P., *L'incidente probatorio nel processo penale, tra riforme ordinarie e riforme costituzionali*, Cedam, Πάδοβα, 2000, Di Martino, C. και Procaccianti, T., *La prova testimoniale [...] ό.π.*, σ. 167 έως 174, και Di Martino, C. και Procaccianti, T., *La prova testimoniale nel processo penale*, δεύτερη έκδοση, Cedam, 2010, σ. 163 επ.

17 — Άρθρο 394 ΚΠΔ.

18 — Ό.π.

ασυμφωνίας της ιταλικής κανονιστικής ρύθμισης με την απόφαση-πλαίσιο 2001/220. Όλοι οι ανωτέρω συγκλίνουν στη διαπίστωση ότι τα προαναφερθέντα άρθρα 2, 3 και 8 απαιτούν μεν από τα κράτη μέλη να λαμβάνουν μέτρα προστασίας των ευάλωτων θυμάτων που καλούνται να καταθέσουν στην ποινική δίκη, ωστόσο δεν καθορίζουν τις συγκεκριμένες πρωτοβουλίες που τα κράτη μέλη οφείλουν να αναλάβουν.

32. Η Επιτροπή υποστηρίζει ενδιάμεση θέση, συντασσόμενη καταρχήν με την προεκτεθείσα άποψη, πλην της περιπτώσεως κατά την οποία ο GIP έχει τη βεβαιότητα ότι θα διεξαχθεί επ' ακροατηρίου διαδικασία, οπότε η πραγματοποίηση της συντηρητικής απόδειξης πρέπει ούτως ή άλλως να επιβάλλεται όπως επιτάσσει η απόφαση-πλαίσιο. Μόνον η εκπρόσωπος του θύματος στην κύρια δίκη υποστήριξε ότι το ιταλικό καθεστώς είναι παράνομο.

33. Η απάντηση που θα δώσω στο ερώτημα αυτό διαρθρώνεται σε τρία διαδοχικά στάδια: πρώτον, θα εστιάσω στο ειδικό καθεστώς που, κατά τα προβλεπόμενα στην απόφαση-πλαίσιο, διέπει το ανήλικο θύμα λόγω της ιδιαίτερα ευάλωτης θέσης του, καθώς και στις συνέπειες που απορρέουν από το καθεστώς αυτό. Αφού επιβεβαιωθεί ότι συντρέχει εν προκειμένω περίπτωση εφαρμογής του ειδικού αυτού καθεστώτος, θα αναλύσω το ζήτημα κατά πόσο εμπίπτουν στην απόφαση-πλαίσιο οι διαδικασίες συντηρητικής απόδειξης κατά το στάδιο της προδικασίας των ποινικών δικών που αφορούν ανηλίκους. Τέλος, θα εξετάσω το συγκεκριμένο σύστημα της συντηρητικής απόδειξης που ισχύει στην Ιταλία και, ειδικότερα, τις εξουσίες που χορηγούνται στον εισαγγελέα στο πλαίσιο της

διαδικασίας αυτής, υπό το πρίσμα του προεκτεθέντος νομικού καθεστώτος.

34. Είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί εξαρχής ότι οι αμφιβολίες που εκφράζει το αιτούν δικαστήριο αφορούν αποκλειστικά το στάδιο της προδικασίας της ποινικής δίκης. Ως εκ τούτου, η προβληματική που αναπτύσσεται με τα υποβληθέντα ερωτήματα δεν περιέχει εκτιμήσεις που στηρίζονται στην αντιμετώπιση που επιφυλάσσεται στα θύματα, και ειδικότερα στα ανήλικα θύματα, σε άλλο στάδιο της ποινικής δίκης.

A — Η απόφαση-πλαίσιο 2001/220 και τα ιδιαίτερος ενάλωτα θύματα

35. Μολονότι η απόφαση-πλαίσιο προβλέπει γενικό καθεστώς εφαρμοζόμενο σε όλα τα θύματα της ποινικής δίκης, το άρθρο 2, παράγραφος 1, της εν λόγω αποφάσεως-πλαισίου, κάνει ειδική μνεία στα «διαιτέρως ευάλωτα θύματα», ορίζοντας ότι κάθε κράτος μέλος διασφαλίζει ότι τα εν λόγω πρόσωπα «τυγχάνουν ειδικής μεταχείρισης, που ανταποκρίνεται με τον καλύτερο τρόπο στην κατάστασή τους». Η διάταξη αυτή, που τοποθετείται στην κορυφή των διατάξεων του συστήματος που θεσπίζει η απόφαση-πλαίσιο 2001/220, καθιερώνει μια κατευθυντήρια αρχή που διαπνέει όλα τα άρθρα της. Επομένως, τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να προβλέπουν διαφορετική μεταχείριση υπέρ των ιδιαίτερος ευάλωτων θυμάτων, αποφεύγοντας τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου αυθαίρετης εξομοίωσης που αγνοεί την ειδική κατάσταση στην οποία εκτίθενται τα θύματα αυτά. Όσον αφορά τα αποτελέσματα της

διάταξης αυτής, διαπιστώνεται ότι η απόφαση-πλαίσιο εξασφαλίζει επίπεδο προστασίας υψηλότερο όταν μια εθνική πράξη αφορά ιδιαίτερος ευάλωτο θύμα¹⁹.

36. Ως γνωστόν, το δίκαιο της Ένωσης σιωπά ως προς τον ορισμό της έννοιας «ιδιαίτερος ευάλωτο θύμα». Πρόκειται για συνειδητή επιλογή του Ευρωπαϊού νομοθέτη, βούληση του οποίου ήταν να εξασφαλίσει ευελιξία κατά την εφαρμογή της απόφασης-πλαισίου²⁰. Εντούτοις, τα ανήλικα θύματα μπορούν πέραν πάσης αμφιβολίας να χαρακτηριστούν ως «ιδιαίτερος ευάλωτα θύματα», όπως επιβεβαίωσε και το Δικαστήριο με την απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση *Rupino*²¹, δεχόμενο την εμπειριστατωμένη επιχειρηματολογία που παρέθεσε η γενική εισαγγελέας J. Kokott με τις προτάσεις που ανέπτυξε στην υπόθεση εκείνη²². Όπως έκρινε το Δικαστήριο με την εν λόγω απόφαση, «το γεγονός ότι το θύμα αξιόποινης πράξης είναι ανήλικος αρκεί κατά κανόνα για να χαρακτηριστεί το θύμα ως ιδιαίτερα ευάλωτο κατά την έννοια της απόφασης-πλαισίου»²³.

19 — Βλ. τη λεπτομερή ανάλυση του Fayolle, L., *Naissance et influence de la notion d'exploitation sexuelle infantine. Etude des incriminations et sanctions pertinentes et de la participation de l'enfant victime au cours de la phase préparatoire en droit comparé, en droit international, en droit du Conseil de l'Europe et en droit de l'Union Européenne*, Διδακτορική διατριβή, IUE, Φλωρεντία, 2008, σ. 347 επ.

20 — Τουτό αποδεικνύεται από το γεγονός ότι η πρωτοβουλία για την έκδοση απόφασης-πλαισίου την οποία κατέθεσε η Πορτογαλική Δημοκρατία, και το κείμενο της οποίας συνιστά τη βάση της ισχύουσας κανονιστικής ρύθμισης, ρητώς περιλάμβανε στο άρθρο 1, παράγραφος 2, ορισμένα κριτήρια προσδιορισμού των ιδιαίτερος ευάλωτων θυμάτων, μεταξύ των οποίων καταλεγόταν και η ηλικία [πρωτοβουλία της Πορτογαλικής Δημοκρατίας για την έκδοση απόφασης-πλαισίου σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινική διαδικασία] (ΕΕ 2000, C 243, σ. 4 επ.).

21 — Προπαρατεθείσα.

22 — Προτάσεις που αναπτύχθηκαν στις 11 Νοεμβρίου 2004, σημεία 53 έως 58.

23 — Προπαρατεθείσα απόφαση *Rupino*, σκέψη 53.

37. Επομένως, στην υπό κρίση υπόθεση, για την ερμηνεία των διατάξεων της απόφασης-πλαισίου πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο υψηλός βαθμός προστασίας του οποίου πρέπει να τυγχάνει ένα ιδιαίτερος ευάλωτο θύμα, όπως ακριβώς φαίνεται να είναι το θύμα της κύριας διαδικασίας που φέρεται ότι κακοποιήθηκε σεξουαλικά από τον γονέα του στην ηλικία των πέντε ετών. Η ιδιαιτερότητα αυτή θα πρέπει να μας συνοδεύει καθ' όλη τη διάρκεια της ανάπτυξης της επιχειρηματολογίας που εκτίθεται με τις παρούσες προτάσεις, δεδομένου ότι αποτελεί ένα εκ των διαφόρων μεγεθών που θα πρέπει να σταθμιστούν προκειμένου να δοθεί οριστική απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα.

B — Τα άρθρα 2, 3 και 8 της απόφασης-πλαισίου 2001/220 και τα μέτρα πρόωρης διεξαγωγής αποδείξεων κατά το στάδιο της προδικασίας της ποινικής δίκης

38. Επί του ζητήματος αυτού, και πριν υπεισέλθω στα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που παρουσιάζει η διαδικασία της συντηρητικής απόδειξης στο ιταλικό δίκαιο, πρέπει να αποσαφηνίσω τον τρόπο κατά τον οποίο η απόφαση-πλαίσιο επηρεάζει τα εθνικά μέτρα πρόωρης διεξαγωγής αποδείξεων κατά το στάδιο της προδικασίας της ποινικής δίκης. Όπως θα εκτεθεί, η εν λόγω κανονιστική ρύθμιση προβλέπει γενική υποχρέωση δύναμει της οποίας τα κράτη μέλη οφείλουν να συνεκτιμούν τις ιδιαίτερες περιστάσεις που περιβάλλουν τα ευάλωτα θύματα, εφόσον τα τελευταία καλούνται αναγκαστικά να καταθέσουν στο ακροατήριο σε δημόσια συνεδρίαση. Το νομικό πλαίσιο της Ένωσης, περιλαμβανομένου του πρωτογενούς δικαίου αλλά και της νομολογίας του Δικαστηρίου,

επιβεβαιώνει ότι η υποχρέωση αυτή συνίσταται στο καθήκον εξασφάλισης τέτοιων μέτρων, ενώ ταυτοχρόνως χορηγούνται στα κράτη μέλη ευρέα περιθώρια νομικής εκτιμήσεως.

39. Το άρθρο 3, παράγραφος 2, της αποφάσεως-πλαisiού, απαιτεί από τα κράτη μέλη να λαμβάνουν «τα αναγκαία μέτρα» ώστε να εξασφαλίζουν ότι οι αρχές τους εξετάζουν τα θύματα μόνον «καθόσον είναι αναγκαίο για τους σκοπούς της ποινικής διαδικασίας». Λαμβανομένης υπόψη της επανειλημμένης χρήσης του όρου «αναγκαία», καθίσταται σαφές ότι το εν λόγω άρθρο 3 αποτελεί έκφανση της αρχής της αναλογικότητας, επιβάλλοντας στα κράτη μέλη, που είναι αποδέκτες της διατάξεως αυτής, την υποχρέωση να μεριμνούν για τη λήψη κατάλληλων και αναγκαίων μέτρων, κατόπιν διαδικασίας σταθμίσεως όλων των διακυβευόμενων μεγεθών. Επίσης, η εν λόγω διάταξη δεν αναφέρεται καθόλου στα διάφορα στάδια της ποινικής δίκης, περιοριζόμενη στη θέσπιση γενικού κανόνα εφαρμοζόμενου στο σύνολο της ποινικής διαδικασίας.

40. Το άρθρο 8 της αποφάσεως-πλαisiού συνιστά *lex specialis* σε σχέση με το προαναφερθέν άρθρο 3. Η παράγραφος 4 του άρθρου 8, καθορίζοντας ένα ελάχιστο επίπεδο προστασίας του θύματος όσον αφορά την ασφάλειά του και την προστασία της ιδιωτικής του ζωής, περιγράφει λεπτομερώς την υποχρέωση των κρατών μελών να εξασφαλίζουν στα πλέον ευάλωτα θύματα προστασία «από τις συνέπειες της κατάθεσής τους σε δημόσια συνεδρίαση». Προς διασφάλιση της προστασίας αυτής, η εν λόγω διάταξη αναγνωρίζει στα θύματα το δικαίωμα «να καταθέτουν υπό συνθήκες οι οποίες καθιστούν δυνατή την επίτευξη [της εν λόγω προστασίας], μετά από σχετική δικαστική απόφαση

με κάθε κατάλληλο μέσο, συμβατό προς τις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου του [οικείου κράτους μέλους]». Επομένως, και στις περιπτώσεις συμμετοχής του θύματος στην επ' ακροατηρίου διαδικασία υπό την ιδιότητα του μάρτυρα, η απόφαση-πλαίσιο αυξάνει το επίπεδο προστασίας, χρησιμοποιώντας ρητώς όρους που προσιδιάζουν περισσότερο σε *δικαίωμα του θύματος*. Παρά ταύτα, υπογραμμίζεται ότι και η διάταξη αυτή χορηγεί στα κράτη μέλη ευρέα περιθώρια ελιγμών (αναφερόμενη σε «κατάλληλο μέσο»), ενώ εισάγει και ασφαλιστική δικλείδα: «τις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου του [οικείου κράτους μέλους]».

41. Το Δικαστήριο είχε μία μόνον, αλλά καθοριστικής σημασίας, ευκαιρία να διευκρινίσει το περιεχόμενο των άρθρων 3 και 8 της αποφάσεως-πλαisiού σε υποθέσεις που αφορούν ανήλικα θύματα, εκδίδοντας την πασίγνωστη απόφαση *Purino*²⁴. Με τη σκέψη 56 της αποφάσεως αυτής, το Δικαστήριο αποφάνθηκε επί της υποχρέωσης που υπέχουν τα κράτη μέλη από τις προαναφερθείσες διατάξεις, κρίνοντας ότι «για την επίτευξη των στόχων των προπαρατεθεισών διατάξεων της απόφασης-πλαisiού *απαιτείται* να έχει το εθνικό δικαστήριο *τη δυνατότητα* να εφαρμόζει, όσον αφορά τα ιδιαίτερος ευάλωτα θύματα, μια ειδική διαδικασία, όπως είναι η

24 — Η εφαρμογή των δύο αυτών διατάξεων στα ευάλωτα θύματα εξετάζεται και με την προπαρατεθείσα απόφαση *Gueye*, στο πλαίσιο όμως ενδοοικογενειακής βίας κατά γυναικών και όχι σε αυτό της κακοποίησης ανήλικων, όπως ισχύει στην υπό κρίση υπόθεση αλλά και στην υπόθεση *Purino*.

διαδικασία “συντηρητικής” απόδειξης»²⁵. Εν συνεχεία, η απόφαση προσθέτει ότι η μέθοδος αυτή αποτελεί κατάλληλο μέσο «εφόσον η διαδικασία αυτή ανταποκρίνεται με τον καλύτερο τρόπο στην κατάσταση των θυμάτων και είναι αναγκαία για να αποφευχθεί η απώλεια των αποδεικτικών στοιχείων ή για να μειωθεί στο ελάχιστο η επανάληψη της εξέτασης μαρτύρων και για να προληφθούν οι αρνητικές συνέπειες που θα είχε για τα θύματα αυτά η εξέτασή τους στο ακροατήριο».

42. Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι η «απαίτηση» την οποία μνημονεύει το Δικαστήριο αφορά αποκλειστικά «τη δυνατότητα» του δικαστικού οργάνου να χρησιμοποιήσει ειδική διαδικασία πρόωρης διεξαγωγής αποδείξεων. Ουδόλως επιβάλλεται στα κράτη μέλη υποχρέωση να προβλέπουν διαδικασία συντηρητικής απόδειξης όπως η διαλαμβανόμενη στην ιταλική ποινική δικονομία. Με τη χρήση της ορολογίας αυτής, το Δικαστήριο εμμένει στη σπουδαιότητα που έχει για την απόφαση-πλαίσιο η ανάγκη να προβλέπουν τα κράτη μέλη ειδική μεταχείριση των ιδιαίτερος ευάλωτων θυμάτων, είτε μέσω γραπτών κανόνων είτε, γενικώς, μέσω της ανακριτικής πρακτικής. Ωστόσο, το Δικαστήριο σε καμία περίπτωση δεν διαπιστώνει ότι η συντηρητική απόδειξη αποτελεί το μοναδικό μέσο επίτευξης του σκοπού αυτού.

43. Το συμπέρασμα αυτό δεν ανατρέπεται από το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε το Δικαστήριο με την απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Pupino. Ως γνωστόν, η

απόφαση εκείνη διαπίστωσε, με το διατακτικό της, ότι το ιταλικό νομικό καθεστώς ήταν αντίθετο προς την απόφαση-πλαίσιο, διότι περιόριζε τη δυνατότητα εφαρμογής της διαδικασίας της συντηρητικής απόδειξης σε μειωμένο μόνον αριθμό αδικημάτων.

44. Το Δικαστήριο, διαπιστώνοντας τον παράνομο χαρακτήρα του ιταλικού νομικού καθεστώτος, δεν προέβη σε διασταλτική ερμηνεία της αποφάσεως-πλαίσιο η οποία θα συνεπαγόταν την επέκταση εφαρμογής της διαδικασίας της συντηρητικής απόδειξης σε όλη την Ένωση. Θεωρώ ότι η καθοριστικής σημασίας συλλογιστική στην οποία στηρίζονται τα συμπεράσματα της απόφασης Pupino πρέπει να αναζητηθεί στην πρακτική αδυναμία να εξηγηθεί λογικά η επιλογή του εθνικού νομοθέτη να περιορίσει την εφαρμογή της διαδικασίας της συντηρητικής απόδειξης μόνον στις περιπτώσεις εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας κατά ανηλίκων. Ο λόγος για τον οποίο η ιταλική ποινική δικονομία τέθηκε υπό αμφισβήτηση δεν έγκειται στην ύπαρξη ή μη συγκεκριμένη ένδικης διαδικασίας, αλλά στο γεγονός ότι η διαδικασία αυτή προβλέπεται για την εκδίκαση υποθέσεων που αφορούν ορισμένα εγκλήματα, όπως είναι οι σεξουαλική κακοποίηση, αλλά όχι για άλλα, όπως είναι οι σωματικές βλάβες. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η ρύθμιση αυτή στερούσε αδικαιολόγητα από σημαντικό αριθμό ιδιαίτερος ευάλωτων θυμάτων ένα διαδικαστικό εναλλακτικό μέσο προσαρμοσμένο στην ειδική κατάστασή τους²⁶.

25 — Η υπογράμμιση δική μου.

26 — Βλ., συναφώς, απόφαση της 9ης Οκτωβρίου 2008, C-404/07, Katz (Συλλογή 2008, σ. I-7607), όπου το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η απόφαση-πλαίσιο «δεν υποχρεώνει το εθνικό δικαστήριο να επιτρέψει στο θύμα αξιόποινης πράξης να εξεταστεί ως μάρτυρας στο πλαίσιο διαδικασίας ασκήσεως διώξεως από ιδιώτη που υποκαθιστά τον εισαγγελέα, όπως αυτή της κύριας δίκης». Ωστόσο, «αν δεν παρέχεται η δυνατότητα αυτή, πρέπει να επιτρέπεται στο θύμα να καταθέσει και η κατάθεση αυτή να λαμβάνεται υπόψη ως αποδεικτικό στοιχείο» (σκέψη 50). Επομένως, η απόφαση-πλαίσιο δεν προδικάζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής, αλλά μόνον την ίδια την ύπαρξη της εν λόγω ευχέρειας.

45. Το περιθώριο εκτίμησης των κρατών μελών είναι ακόμη ευρύτερο όταν επιδιώκουν και άλλα συμφέροντα άξια προστασίας, όπως ισχύει στις περιπτώσεις κοινοτικών πολιτικών που προορίζονται να προστατεύσουν τα δικαιώματα άλλων προσώπων πλην του θύματος. Το Δικαστήριο κατέληξε στη διαπίστωση αυτή με την απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση *Gueye*, αναγνωρίζοντας τη δυνατότητα περιορισμού του δικαιώματος ακροάσεως του ευάλωτου θύματος όταν τούτο δικαιολογείται από λόγους γενικού συμφέροντος, όπως είναι η καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας²⁷.

46. Τέλος, πρέπει να υπομνησθεί το άρθρο 24 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, η παράγραφος 1 του οποίου εξαγγέλλει ότι «η γνώμη [των παιδιών] σχετικά με ζητήματα που τα αφορούν λαμβάνεται υπόψη σε συνάρτηση με την ηλικία και την ωριμότητά τους». Το κείμενο της διάταξης αυτής εμπνέεται, όπως προκύπτει από τις επεξηγήσεις των διατάξεων του Χάρτη, από το άρθρο 12 της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης για τα δικαιώματα του παιδιού²⁸, που έχει κυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη, και το γράμμα του οποίου είναι ουσιαστικά πανομοιότυπο με εκείνο του κανόνα του δικαίου της Ένωσης που προβλέπει το αντίστοιχο δικαίωμα²⁹. Η κύρια διαφορά μεταξύ των δύο διατάξεων (η οποία όμως σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι οδηγεί

σε αντίφαση) εντοπίζεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 12 της Συμβάσεως, όπου προστίθεται, μετά την αναγνώριση του δικαιώματος ακροάσεως του παιδιού και του δικαιώματος να εκφράζει τη γνώμη του, διάταξη κατά την οποία «θα πρέπει ιδίως να δίνεται στο παιδί η δυνατότητα να ακούγεται σε οποιαδήποτε διοικητική ή δικαστική διαδικασία που το αφορά, είτε άμεσα είτε μέσω ενός εκπροσώπου ή ενός αρμόδιου οργανισμού, κατά τρόπο συμβατό με τους διαδικαστικούς κανόνες της εθνικής νομοθεσίας».

47. Κατά συνέπεια, το άρθρο 24, παράγραφος 1, του Χάρτη προσδίδει και δικαστική διάσταση στην πτυχή του δικαιώματος του παιδιού να λαμβάνεται υπόψη η γνώμη του αναλόγως των ειδικών περιστάσεων που το περιβάλλουν. Από την ερμηνεία της διατάξεως αυτής υπό το πρίσμα της Συμβάσεως της Νέας Υόρκης συνάγεται ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες των ανήλικων θυμάτων, όταν τα τελευταία καλούνται να παραστούν ενώπιον δικαστηρίου. Εντούτοις, ούτε ο Χάρτης ούτε η Σύμβαση απαιτούν από τα κράτη μέλη να πράξουν κατά συγκεκριμένο τρόπο. Το προαναφερθέν άρθρο 24 αρκείται να επιβάλλει την *ύπαρξη* των προστατευτικών μέτρων, αφήνοντας κατά τα λοιπά στα κράτη μέλη ευρέα περιθώρια διακριτικής ευχέρειας.

27 — Απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 2011, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-483/09 και C-1/10, *Gueye* και *Salmerón Sánchez* (σκέψη 63). Επίσης, βλ. προτάσεις που ανέπτυξε η γενική εισαγγελέας J. Kokott στην υπόθεση αυτή, και συγκεκριμένα το σημείο 63, όπου γίνεται αναφορά στον «*παρακολουθηματικό χαρακτήρα*» που προσδίδεται στο άρθρο 8 της αποφάσεως-πλαίσιο, οι διατάξεις του οποίου «δεν [έχουν] ως αντικείμενο όλα συνολικώς τα νοητά συμπεριφέροντα του θύματος».

28 — Σύμβαση που υιοθετήθηκε και παραμένει ανοικτή για υπογραφή, κύρωση και προσχώρηση στις 20 Νοεμβρίου 1989 (UN Treaty Series, Vol. 1577, σ. 43).

29 — Η επεξήγηση του άρθρου 24 έχει ως εξής: «Το παρόν άρθρο βασίζεται στη Σύμβαση της Νέας Υόρκης για τα δικαιώματα του παιδιού, η οποία υπεγράφη στις 20 Νοεμβρίου 1989 και έχει επικυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη, ιδίως δε στα άρθρα 3, 9, 12 και 13 της εν λόγω Σύμβασης.»

48. Η ανάλυση αυτή επιβεβαιώθηκε από το Δικαστήριο με την περιορισμένης έκτασης νομολογία που έχει αναπτύξει μέχρι σήμερα όσον αφορά το άρθρο 24 του Χάρτη. Τέτοια είναι η περίπτωση της υπόθεσης *Aguirre Zarraga*³⁰, σχετικά με δικαίωμα ακροάσεως

30 — Απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2010, C-491/10 PPU, *Aguirre Zarraga* (Συλλογή 2010, σ. I-14247).

του παιδιού σε αστική δίκη για την επιμέλεια ανηλίκου. Ακριβώς όπως στην υπόθεση Pupino, το Δικαστήριο επανέλαβε ότι το δικαιο της Ένωσης απαιτεί την ύπαρξη διαδικασιών, όχι όμως μίας και συγκεκριμένης, που να εξασφαλίζουν την προστασία των δικαιωμάτων των ανηλίκων κατά τη διάρκεια των ένδικων διαδικασιών. Με τον τρόπο αυτόν, η απόφαση διαπίστωσε ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως που τους παρέχει τη δυνατότητα να εκτιμούν την καταλληλότητα των μέτρων που πρέπει να λαμβάνονται αναλόγως της περιστάσεως³¹. Βάσει της συλλογιστικής αυτής, το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, παρά το περιεχόμενο του άρθρου 24, «η ακρόαση [του παιδιού] δεν μπορεί να συνιστά απόλυτη υποχρέωση, αλλά πρέπει να εκτιμάται κατά περίπτωση σε συνάρτηση με τις επιταγές του συμφέροντος του παιδιού»³².

49. Μολονότι η απόφαση-πλαίσιο εκδόθηκε πριν τεθεί σε ισχύ ο Χάρτης, εντούτοις πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο που να συνάδει με τα θεμελιώδη δικαιώματα που ο Χάρτης αυτός κατοχυρώνει³³. Και, όπως μόλις εκτέθηκε, τα προαναφερθέντα κείμενα, ερμηνευόμενα συστηματικά, συγκλίνουν στην ακόλουθη παραδοχή: τα κράτη μέλη υποχρεούνται να θεσπίζουν ειδικά μέτρα τα οποία να ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες των ανήλικων θυμάτων στο πλαίσιο ένδικων διαδικασιών. Ωστόσο, καμία από τις εξετασθείσες διατάξεις δεν επιβάλλει συγκεκριμένη και εξατομικευμένη διαδικαστική πράξη, αλλά επαφίεται στα κράτη μέλη ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως που πρέπει να χρησιμεύσει

ως οδηγός όχι μόνο για τον νομοθέτη, αλλά και για τα δικαστικά όργανα.

50. Έχοντας το κανονιστικό αυτό πλαίσιο ως υπόβαθρο, είμαι πλέον σε θέση να υπεισέλθω στο συγκεκριμένο ζήτημα που μας απασχολεί στην υπό κρίση υπόθεση. Το ερώτημα που θέτει ο GIP δεν αφορά την *ύπαρξη* της διαδικασίας της συντηρητικής απόδειξης, δεδομένου ότι αυτή προβλέπεται στην περίπτωση της υπό κρίση υπόθεσης, αλλά τη συστηματική της θέση στην ποινική δικονομία και, ειδικότερα, τη σπουδαιότητα του ρόλου που διαδραματίζουν το θύμα και ο ανακριτής-δικαστής κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας της συντηρητικής απόδειξης. Με άλλα λόγια, πρέπει να εξετασθεί το ζήτημα αν βρισκόμαστε ενώπιον μέτρων που δυσχεραίνουν υπερβολικά την πρόσβαση του θύματος στη διαδικασία της συντηρητικής απόδειξης. Είναι προφανές ότι η εκ μέρους των κρατών μελών θέσπιση προϋποθέσεων, οι οποίες είναι τόσο αυστηρές ώστε να καθιστούν αδύνατη την εφαρμογή ειδικών διαδικασιών για τις μαρτυρικές καταθέσεις ευάλωτων θυμάτων, συνιστά παράβαση της αποφάσεως-πλαισίου. Απομένει να καθοριστεί αν η επίμαχη ιταλική κανονιστική ρύθμιση παράγει ανάλογο αποτέλεσμα.

Γ — Η υποχρέωση του εισαγγελέα να παραγγέλλει στον GIP τη διεξαγωγή συντηρητικής απόδειξης

51. Εν ολίγοις, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς το ζήτημα αν τα άρθρα 2, 3 και 8 της αποφάσεως-πλαισίου αντίκεινται

31 — Όπ.π., σκέψη 67.

32 — Όπ.π., σκέψη 66.

33 — Προπαρατεθείσες αποφάσεις Pupino, σκέψη 59, Katz, σκέψη 48, και Gueye, σκέψη 64.

στη ρύθμιση της ιταλικής ποινικής δικονομίας η οποία ορίζει ότι, ακόμη και όταν υπάρχει εκπεφρασμένη βούληση του ανήλικου θύματος υπέρ της διεξαγωγής συντηρητικής απόδειξης, η διαδικασία αυτή μπορεί να κινηθεί μόνον κατόπιν πρωτοβουλίας του εισαγγελέα. Ο GIP δεν έχει εξουσία να διατάξει αυτεπαγγέλτως τη διενέργεια συντηρητικής απόδειξης, αλλά ούτε και το θύμα μπορεί να του υποβάλει απευθείας σχετικό αίτημα, καθόσον πρέπει να απευθυνθεί αναγκαστικά στην εισαγγελική αρχή προκειμένου αυτή να δώσει τη σχετική παραγγελία στον δικαστικό λειτουργό. Το αποτέλεσμα αυτό συνιστά, κατά το αιτούν δικαστήριο, «πρόβλημα της εγγενούς έλλειψης συστηματικής λογικής των άρθρων 392, παράγραφος 1bis, και 398 ΚΠΔ», διότι ο εισαγγελέας είναι μεν αναγκασμένος να απαγγείλει την κατηγορία (μάλιστα ο ανακριτής μπορεί να τον υποχρεώσει να το πράξει) όχι όμως και να ζητήσει τη διεξαγωγή συντηρητικής απόδειξης.

52. Η απάντηση στο ερώτημα αυτό απαιτεί λεπτομερή ερμηνεία του άρθρου 8, παράγραφος 4, της αποφάσεως-πλαίσιου. Συγκεκριμένα, η διάταξη αυτή προβλέπει, στις περιπτώσεις που αφορούν μαρτυρική κατάθεση του ανήλικου στο ακροατήριο, ότι κάθε κράτος μέλος «διασφαλίζει ότι, όταν είναι αναγκαίο για την προστασία των [ευάλωτων] θυμάτων», θα λαμβάνει μέτρα ώστε να καθίσταται δυνατό στα εν λόγω θύματα να καταθέτουν «υπό συνθήκες οι οποίες καθιστούν δυνατή την επίτευξη του στόχου αυτού». Επιπλέον, η διάταξη προσθέτει δύο σημαντικές διευκρινίσεις. Η πρώτη αφορά την αρχή από την οποία εκδίδεται καθώς και τον τύπο τον οποίο περιβάλλεται η απόφαση περί λήψεως

των εν λόγω μέτρων, με τον κανόνα να προβλέπει ότι η διεξαγωγή της διαδικαστικής αυτής πράξης διατάσσεται «με δικαστική απόφαση»³⁴. Η δεύτερη συνιστά περιορισμό, στο μέτρο που η διεξαγωγή της οικείας διαδικαστικής πράξης θα πρέπει να εξασφαλίζεται υπό τον όρο ότι έχει τη μορφή «κατάλληλου μέσου, συμβατού προς τις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου του», δηλαδή της εθνικής έννομης τάξης. Επομένως, η απόφαση-πλαίσιο υποχρεώνει τα κράτη μέλη να αναθέτουν σε δημόσια αρχή την αρμοδιότητα σχετικά με τις διαδικαστικές πράξεις που αφορούν την μαρτυρική κατάθεση που λαμβάνεται σε πρώιμο στάδιο, υπό τον όρο ότι η εν λόγω δημόσια αρχή είναι «δικαστική», επιβάλλει όμως και ορισμένες εγγυήσεις υπέρ των εθνικών νομικών συστημάτων. Η προστασία του ευάλωτου θύματος έχει μεν προτεραιότητα, αλλά η κατάλληλη διαδικαστική πράξη με την οποία εξασφαλίζεται η προστασία αυτή εμπίπτει στην ευρεία εξουσία εκτιμήσεως που διαθέτουν συναφώς οι εθνικές αρχές.

53. Επιπλέον, η ένατη αιτιολογική σκέψη της αιτιολογικής έκθεσης της αποφάσεως-πλαίσιου ορίζει ότι οι διατάξεις της «δεν υποχρεώνουν [...] τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν στα θύματα ισοδύναμη αντιμετώπιση στις διαδικασίες με εκείνη των μερών». Η διευκρίνιση αυτή συνάδει με τα προβλεπόμενα στα προαναφερθέν άρθρο 8, καθόσον υπενθυμίζει ότι και μεν το θύμα χρήζει ειδικής προστασίας λόγω της θέσης του, τούτο ωστόσο δεν σημαίνει ότι το καθεστώς του εξομοιώνεται με εκείνο του εισαγγελέα. Σε ένα κατηγορητικό σύστημα όπως το ιταλικό, η απόφαση του νομοθέτη να αναθέσει την αρμοδιότητα για την άσκηση ποινικής δίωξης σε ανεξάρτητο όργανο υποκειμένο στην αρχή της νομιμότητας θα ανατρεπόταν

34 — Η διαφορά δεν είναι ασήμαντη αν ληφθεί υπόψη ότι η αρχική πρόταση της Πορτογαλίας αναφερόταν γενικώς στα «κράτη μέλη». Επομένως, πρόκειται για αρμοδιότητα ανατιθέμενη αποκλειστικά στα δικαστικά όργανα υπό την ευρεία έννοια του όρου.

αν ήταν δυνατόν να αναγνωρισθεί στο θύμα, μέσω νομοθετικής πράξεως του δικαίου της Ένωσης, ισοδύναμη θέση με αυτήν του εισαγγελέα. Η απόφαση-πλαίσιο δεν δέχεται μεν το ανταποδοτικό σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης, ούτε όμως προκύπτει το αντίθετο από τις προπαρασκευαστικές εργασίες: η Πορτογαλική Δημοκρατία, όταν πρότεινε στο Συμβούλιο το σχέδιο από το οποίο προήλθε το ισχύον σήμερα κείμενο, ουδόλως υπαινίχθηκε ότι πρέπει να ανατεθεί στο θύμα η πρωτοβουλία κινήσεως όλων των ποινικών δικών στα κράτη μέλη³⁵. Επομένως, μολονότι το άρθρο 8 ορίζει ότι η διεξαγωγή ειδικής διαδικαστικής πράξης πρέπει να διατάσσεται με «δικαστική απόφαση», και υπό τον όρο ότι τηρούνται τα όρια που θέτουν οι θεμελιώδεις αρχές της εσωτερικής έννομης τάξης, εντούτοις υπενθυμίζει ότι το έθνος αποτελεί απλώς *αντικείμενο* προστασίας, και όχι *φοβρέα των εξουσιών* που σκοπούν στην προστασία αυτή. Οι εν λόγω εξουσίες εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των δικαστικών αρχών, μεταξύ των οποίων καταλέγεται, στην ιταλική έννομη τάξη, και ο εισαγγελέας³⁶.

35 — Βλ. όγδοη, ένατη και δέκατη αιτιολογική σκέψη της αρχικής πορτογαλικής πρότασης, με τις οποίες δηλώνεται ρητώς ότι σκοπός της πρωτοβουλίας είναι η προσέγγιση των νομοθεσιών στον τομέα του ποινικού δικαίου, *προκειμένου να αντιμετωπιστούν συνολικά οι ανάγκες του θύματος*. Δεν υπάρχει καμία πρόθεση επαναπροσδιορισμού της θέσεως του θύματος στις ποινικές δίκες κάθε κράτους μέλους. Αληθεύει μεν ότι διεξάγεται έντονη συζήτηση σχετικά με τη θέση που αρμόζει στο θύμα στο πλαίσιο τέτοιου είδους διαδικασιών (βλ., συναφώς, Ashworth, A., «Victims' rights, defendants' rights and criminal procedure», σε Crawford, A. και Goodey, J. (επιμέλεια), *Integrating a victim perspective within criminal justice: international debates*, Aldershot, Ashgate-Dartmouth, 2000), ωστόσο, από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι η απόφαση-πλαίσιο συντάσσεται συναφώς με τη μία ή την άλλη άποψη.

36 — Βλ. άρθρα 50 έως 54^{quater} ΚΠΔ.

54. Έχοντας υπόψη το εφαρμοστέο νομοθετικό πλαίσιο, θα εξετάσω εν συνεχεία κατά πόσον οι κανονιστικές διατάξεις που διέπουν τη διαδικασία της συντηρητικής απόδειξης εμπίπτουν στην απόφαση-πλαίσιο.

55. Κατά το άρθρο 394 ΚΠΔ, το θύμα έχει τη δυνατότητα να απευθυνθεί στον εισαγγελέα ζητώντας του να παραγγείλει στον GIP τη διενέργεια συντηρητικής απόδειξης. Η απόφαση του εισαγγελέα πρέπει να είναι πάντοτε αιτιολογημένη κατά τέτοιο τρόπο ώστε, σε περίπτωση απόρριψης του αιτήματος του θύματος, να συνάγονται σαφώς οι λόγοι στους οποίους στηρίζεται η απόφαση αυτή. Επίσης, ο εισαγγελέας υπόκειται σε κάθε περίπτωση στην αρχή της νομιμότητας, και μάλιστα υπέχει συνταγματική υποχρέωση να ασκήσει την ποινική δίωξη³⁷. Η λειτουργία της εισαγγελικής αρχής έχει μοναδικό σκοπό την υπεράσπιση της νομιμότητας και ασκείται υπό συνθήκες πλήρους ανεξαρτησίας, για την προάσπιση της οποίας η θέση του εισαγγελικού λειτουργού είναι νομικά κατοχυρωμένη από το Σύνταγμα³⁸. Στο πλαίσιο αυτής της υπεράσπισης της νομιμότητας, ο εισαγγελέας εύλογα μεριμνά για την ειδική κατάσταση των πλέον ευάλωτων θυμάτων. Υπό την ιδιότητά του ως ανεξάρτητου δικαστικού οργάνου υποκειμένου στην αρχή της νομιμότητας, ο εισαγγελέας υποχρεούται να προστατεύει το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού. Υπό το πρίσμα αυτό, ο εισαγγελέας, ως εγγυητής της νομιμότητας, αποτελεί όργανο

37 — Β. άρθρο 112 του Ιταλικού Συντάγματος.

38 — Βλ. υποσημείωση 36 των παρούσων προτάσεων. Συναφώς, βλ. Zanon, N., *Pubblico Ministero e Costituzione*, Cedam, Πάδοβα, 1996.

που προστατεύει το ανήλικο θύμα καθ' όλη τη διάρκεια της ποινικής δίκης³⁹.

56. Το γεγονός ότι το ανήλικο θύμα μπορεί να απευθυνθεί μόνο στον εισαγγελέα για να ζητήσει τη διενέργεια συντηρητικής απόδειξης επιβεβαιώνει την ανωτέρω εκτίμηση. Δεδομένου ότι η ιταλική έννομη τάξη αναθέτει στην εισαγγελική αρχή την αποστολή να εκπροσωπεί το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού, το ζήτημα αν είναι σκόπιμη η επίσημη παραγγελία για τη διεξαγωγή συντηρητικής απόδειξης θα πρέπει να εκτιμηθεί με γνώμονα το συμφέρον αυτό. Κατά την έννοια αυτή, η απόφαση του εισαγγελέα συνιστά τη «δικαστική απόφαση» την οποία μνημονεύει το άρθρο 8, παράγραφος 4, της αποφάσεως-πλαίσιο, και το οποίο πρέπει να ερμηνεύεται διασταλτικά, όπως επισημάνθηκε ανωτέρω, λαμβανομένων υπόψη των αρχών που διαπνέουν την εκάστοτε έννομη τάξη⁴⁰. Επομένως, η ιταλική έννομη τάξη έχει αναθέσει στον εισαγγελέα, μεταξύ άλλων καθηκόντων, την αποστολή να ενεργεί ως εγγυητής των συμφερόντων του θύματος στις περιπτώσεις μαρτυρικών καταθέσεων στο ακροατήριο. Η εθνική κανονιστική ρύθμιση, στο μέτρο που παρέχει τις εξουσίες αυτές στην εισαγγελική αρχή, η οποία αποτελεί ανεξάρτητο όργανο υποκείμενο μόνο στον νόμο που οφείλει να

σέβεται το δικαίωμα ακροάσεως του θύματος όταν εκτιμά τη σκοπιμότητα της διεξαγωγής συντηρητικής απόδειξης και να αποφαινεται συναφώς με αιτιολογημένη απόφαση, προέβη σε ισόρροπη στάθμιση των διακυβευόμενων συμφερόντων που εξασφαλίζει καταρχήν τους σκοπούς και τις επιταγές που εξαγγέλλει η απόφαση-πλαίσιο.

57. Τα ανωτέρω ενισχύονται έτι περαιτέρω αν ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες του ιταλικού συστήματος της ποινικής δικονομίας, οι οποίες έχουν βαρύνουσα σημασία λόγω του άρθρου 8, παράγραφος 4, της αποφάσεως-πλαίσιο που έχει επανειλημμένως μνημονευθεί. Το εν λόγω άρθρο, στο μέτρο που ορίζει ότι τα θύματα πρέπει να μπορούν να καταθέτουν με ειδικές δικονομικές διαδικασίες, υπό τον όρο πάντοτε ότι οι διαδικασίες αυτές είναι συμβατές «προς τις θεμελιώδεις αρχές του [εσωτερικού] δικαίου», προβάλλει σαφώς τη σπουδαιότητα που προσδίδεται στα θεμελιώδη δικαιώματα, αλλά και στην εκάστοτε εθνική νομική-δικονομική παράδοση, ιδιαίτερος δε στην ποινική δικονομία. Ο εν λόγω περιορισμός, που εφαρμόζεται σε όλο τον Χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, περιλαμβάνεται σήμερα με γενικούς όρους στο άρθρο 67, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, το οποίο προβλέπει ότι η Ένωση συγκροτεί τέτοιο χώρο «με σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των διαφορετικών νομικών συστημάτων και παραδόσεων των κρατών μελών». Με την απόφαση-πλαίσιο, για την έκδοση της οποίας χρησιμοποιήθηκε ως νομική βάση η προαναφερθείσα πολιτική της Ένωσης, εκπληρώνεται η εντολή αυτή, ενώ ταυτοχρόνως λαμβάνονται δεόντως υπόψη οι ιδιαιτερότητες της κάθε έννομης τάξης.

39 — Βλ. Spangher, G., *Trattato di procedura penale — Vol. III: Indagini preliminari e udienza preliminare*, Utet, Torino, 2009, σ. 608 και 609 και Bresciani, L., «Persona offesa dal reato», σε *Digesto penale*, IX, Utet, Torino, 1995, σ. 527. Ο ρόλος αυτός δέχεται κριτική στην Ιταλία και υπάρχουν ορισμένοι που τον χαρακτηρίζουν απόρροια «δικαστικού πατερναλισμού», η αιτίαση όμως αυτή αφορά τον γενικό περιορισμό που εφαρμόζεται σε όλα τα θύματα και όχι ειδικά στα ανήλικα θύματα, όπως ισχύει εν προκειμένω. Για περισσότερα επί του ζητήματος αυτού, βλ. Errico, Rilettura G., «Rilettura dell'incidente probatorio per l'attuazione di un processo giusto», σε Cerquetti, G. και Florio, F., *Dal principio dal giusto processo alla celebrazione di un processo giusto*, Πάδοβα, 2002.

40 — Επισημαίνεται ότι η θέση του εισαγγελέα κατοχυρώνεται συνταγματικά στον τίτλο IV του τμήματος II του Ιταλικού Συντάγματος, που αφορά την «Magistratura». Βλ., ειδικότερα, τα άρθρα 107 και 112, που σαφώς εντάσσουν την εισαγγελική αρχή στο δικαστικό σώμα, υπό την ευρεία έννοια του όρου.

58. Στην περίπτωση της Ιταλίας, πρέπει να υπομνησθεί ότι η συντηρητική απόδειξη εισάγει παρέκκλιση από τον κατηγορητικό χαρακτήρα και, ως τέτοια, τυχάνει ειδικής ρύθμισης στο άρθρο 111 του Συντάγματος⁴¹. Η δυνατότητα πρόωρης διεξαγωγής αποδείξεων στην ποινική δίκη συνιστά μεν μέτρο προβλεπόμενο από την πλειονότητα των εθνικών εννόμων τάξεων, εντούτοις, η εφαρμογή της συνοδεύεται από πολυάριθμες εγγυήσεις προστασίας των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου. Η αντιπαράθεση αυτή, που πηγάζει από ένα σύστημα ποινικής δικαιοσύνης το οποίο δεν αμφισβητείται από το δίκαιο της Ένωσης, επιδιώκει να εξισορροπήσει την αποτελεσματική αναζήτηση της πραγματικής αλήθειας με την προάσπιση του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού και με τα θεμελιώδη δικαιώματα του κατηγορουμένου. Όλα τα ανωτέρω μεγέθη ελήφθησαν υπόψη από την ιταλική έννομη τάξη κατά τη θέσπιση των διατάξεων για τη συντηρητική απόδειξη και, κατά συνέπεια, φρονώ ότι οι προαναφερθείσες διατάξεις δεν αντίκεινται ούτε προς το περιεχόμενο αλλά ούτε και προς τους σκοπούς των άρθρων 2, 3 και 8 της αποφάσεως-πλαίσιου.

59. Πριν καταλήξω στο τελικό συμπέρασμα, αξίζει να υπενθυμίσω το επιχείρημα της Επιτροπής ότι υπάρχει παράβαση της αποφάσεως-πλαisiού οσάκις ο GIP έχει τη βεβαιότητα ότι θα διεξαχθεί επ' ακροατηρίου διαδικασία. Η άποψη που υποστηρίζει η Επιτροπή περιλαμβάνει δύο υποθετικές περιπτώσεις: Η πρώτη περίπτωση τοποθετείται στο στάδιο που έπεται της επ' ακροατηρίου διαδικασίας, όπου, κατά την Επιτροπή, το ανήλικο θύμα δύναται να υποστεί αρνητικές συνέπειες κατά παράβαση της αποφάσεως-πλαisiού. Η δεύτερη περίπτωση αφορά το στάδιο πριν την έναρξη της επ' ακροατηρίου διαδικασίας,

και προϋποθέτει ότι ο GIP γνωρίζει την επικείμενη διεξαγωγή της.

60. Στην πρώτη περίπτωση, η Επιτροπή πλανάται όταν υποστηρίζει άνευ ετέρου ότι η επ' ακροατηρίου διαδικασία θα έχει βλαβερά αποτελέσματα για το ανήλικο θύμα, καθόσον η ιταλική έννομη τάξη, όπως τόνισε και η Ιταλική Κυβέρνηση με τις γραπτές της παρατηρήσεις, προβλέπει ειδικά μέτρα προστασίας των ευάλωτων θυμάτων κατά τη διάρκεια αυτού του διαδικαστικού σταδίου. Δεν μπορεί να υποστηρίζεται κατηγορηματικά ότι η μαρτυρική κατάθεση του ανήλικου θύματος κατά τη διάρκεια της επ' ακροατηρίου διαδικασίας συνιστά παράβαση της αποφάσεως-πλαisiού. Επιπλέον, η υπό κρίση δίκη δεν αφορά τη θέση του θύματος στην επ' ακροατηρίου διαδικασία αλλά σε στάδιο που προηγείται της επ' ακροατηρίου διαδικασίας. Ως εκ τούτου, το σκέλος αυτό του επιχειρήματος της Επιτροπής πρέπει να απορριφθεί.

61. Αντιθέτως, η δεύτερη υποθετική περίπτωση που περιγράφει η Επιτροπή πράγματι αξίζει περισσότερης προσοχής. Συγκεκριμένα, υπό περιστάσεις όπως εν προκειμένω, δηλαδή στο στάδιο της προδικασίας, η απόφαση του εισαγγελέα να μην παραγγείλει τη διεξαγωγή συντηρητικής απόδειξης ενδέχεται να έρχεται σε ρήξη με την απόφαση περί ενάρξεως της κατ' αντιδικία διαδικασίας ή με απόφαση του ανακριτή από την οποία να μπορεί να πιθανολογηθεί η έκβαση της διαδικασίας. Στο πλαίσιο αυτό, η άρνηση διεξαγωγής συντηρητικής απόδειξης μπορεί, αναλόγως της περιπτώσεως, να συνεπάγεται παράβαση της αποφάσεως-πλαisiού. Επομένως, πρέπει να εξεταστεί διεξοδικώς αν, κατά τη διάρκεια της προδικασίας της ιταλικής

41 — Βλ. τις παραπομπές που παρατίθενται με την υποσημείωση 10 των παρούσων προτάσεων.

ποινικής δίκης, συντρέχουν περιστάσεις τέτοιου είδους.

62. Στην ιταλική έννομη τάξη, η άσκηση της ποινικής δίωξης δεν συνεπάγεται αυτοδικαίως την έναρξη της επ' ακροατηρίου διαδικασίας. Τούτο συμβαίνει μόνον εφόσον ο Giudice dell'udienza preliminare, μονοπρόσωπο όργανο που διακρίνεται από τον Giudice per le indagini preliminari⁴², ακούσει τους μετέχοντες σε δημόσια συνεδρίαση, συντάξει το κατηγορητήριο και κηρύξει την έναρξη της προφορικής διαδικασίας⁴³. Συνεπώς, μεταξύ της ασκήσεως της ποινικής δίωξης και της έναρξης της επ' ακροατηρίου διαδικασίας μεσολαβεί χρονικό διάστημα εντός του οποίου μπορεί να ζητηθεί η διεξαγωγή συντηρητικής απόδειξης⁴⁴. Στην περίπτωση δε που ο GIP ζητήσει από τον εισαγγελέα να απαγγείλει την κατηγορία, ακολουθεί σειρά διαδικαστικών πράξεων που καταλήγουν στη διεξαγωγή προκαταρκτικής ακρόασης στην οποία αποφασίζεται αν θα υπάρξει επ' ακροατηρίου διαδικασία⁴⁵. Κατά τη διάρκεια του χρονικού αυτού διαστήματος αυξάνονται οι πιθανότητες να εισαχθεί τελικώς η υπόθεση στο ακροατήριο. Έτι περαιτέρω: αν υπάρχουν αμφιβολίες ως προς το υποστατό των πραγματικών περιστατικών που στηρίζουν την κατηγορία, η ενδεδειγμένη διαδικασία μέσω της οποίας μπορούν να παρασχεθούν όλες οι κατάλληλες διευκρινίσεις είναι η διεξαγόμενη στο ακροατήριο. Συναφώς, υπενθυμίζεται η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων όσον αφορά τις θετικές υποχρεώσεις ενέργειας του κράτους, και ειδικότερα του εισαγγελέα, όταν υπάρ-

χουν ευάλωτα θύματα και όταν οι αμφιβολίες περί τα πραγματικά περιστατικά συνεπάγονται το πέρας της έρευνας μιας υποθέσεως η οποία, στην πραγματικότητα, θα έπρεπε να υποβληθεί στην κρίση του δικαστηρίου⁴⁶. Ως εκ τούτου, είναι αναμενόμενο αλλά και εύλογο ότι ο εισαγγελέας, μετά την εκπλήρωση της υποχρεώσεώς του να απαγγείλει την κατηγορία αλλά πριν την έκδοση της αποφάσεως του Giudice dell'udienza preliminare με την οποία ενδεχομένως θα διαταχθεί η έναρξη της επ' ακροατηρίου διαδικασίας, θα πρέπει να δεχτεί το αίτημα του ανήλικου θύματος και να παραγγείλει τη διενέργεια συντηρητικής απόδειξης.

63. Σ' αυτό το αποτέλεσμα φαίνεται ότι αποβλέπει και η Επιτροπή όταν υποστηρίζει ότι η ιταλική κανονιστική ρύθμιση είναι αντίθετη προς την απόφαση-πλαίσιο στην περίπτωση που ο GIP έχει τη βεβαιότητα ότι θα διεξαχθεί επ' ακροατηρίου διαδικασία. Ωστόσο, ούτε ο GIP ούτε ο εισαγγελέας μπορούν να είναι απολύτως βέβαιοι ως προς το ενδεχόμενο διεξαγωγής της εν λόγω διαδικασίας, διότι η απόφαση αυτή απόκειται αποκλειστικά στον Giudice dell'udienza preliminare. Παρά ταύτα, είναι προφανές ότι ο εισαγγελέας, υπό την ιδιότητά του ως εγγυητή της νομιμότητας και υπερασπιστή του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού, θα αναγκαστεί τις περισσότερες φορές, οσάκις ο νόμος του επιβάλλει να απαγγείλει την κατηγορία, να παραγγείλει και τη διενέργεια συντηρητικής απόδειξης.

42 — Βλ. άρθρο 34, παράγραφος 2bis ΚΠΔ.

43 — Βλ. άρθρα 418 έως 426 ΚΠΔ.

44 — Πράγματι, το Corte costituzionale έκρινε, με απόφαση που εξέδωσε στις 10 Μαρτίου 1994, (την υπ' αριθ. 77), ότι ο κανόνας που απαγορεύει τη διεξαγωγή συντηρητικής απόδειξης κατά το στάδιο της προκαταρκτικής ακρόασης είναι αντισυνταγματικός.

45 — Άρθρα 415 και 416 ΚΠΔ.

46 — Ειδικότερα, όσον αφορά την περίπτωση ανήλικων θυμάτων και την υποχρέωση εξακολούθησης της έρευνας εν όψει της επ' ακροατηρίου διαδικασίας, βλ. απόφαση αριθ. 39272/98 που εξέδωσε το ΕΔΔΑ στην υπόθεση Μ.С. κατά Βουλγαρίας, σκέψεις 148 επ. Συναφώς και λεπτομερέστερα, βλ. Fayolle, L., *Naissance et influence de la notion [...] όπ.π.*, σ. 315 επ.

64. Ωστόσο, δεν είναι απαραίτητο, υπό περιστάσεις όπως εν προκειμένω, και όπως επισήμανα με το σημείο 34 των παρουσών προτάσεων, να εξεταστεί η επιρροή που ασκεί η απόφαση-πλαίσιο σε διαδοχικά στάδια της δίκης που ούτως ή άλλως δεν εμπίπτουν στο πεδίο αρμοδιότητας του GIP. Ως εκ τούτου, μολονότι η υπόθεση στην οποία παραπέμπει η Επιτροπή μπορεί δικαιολογημένα να εγείρει αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητα της επίμαχης κανονιστικής ρύθμισης με την απόφαση-πλαίσιο, εκτιμώ ότι το Δικαστήριο πρέπει να δώσει απάντηση στο συγκεκριμένο ερώτημα που υποβάλλεται στην υπό κρίση υπόθεση, και το οποίο αφορά αποκλειστικά και μόνον το στάδιο της προδικασίας.

65. Κατά συνέπεια, και λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα ότι τα άρθρα 2, 3 και 8 της αποφάσεως-πλαisiού έχουν την έννοια ότι δεν απαγορεύουν εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως το άρθρο 394 ΚΠΔ, το οποίο δεν επιβάλλει στον εισαγγελέα την υποχρέωση να παραγγέλλει, κατά το στάδιο της προδικασίας, την ακρόαση και λήψη της μαρτυρικής κατάθεσης του ανήλικου θύματος με τη διαδικασία της συντηρητικής απόδειξης, μολονότι το εν λόγω θύμα υπέβαλε σχετικό αίτημα.

VI — Το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα

66. Εν συνεχεία, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν τα προαναφερθέντα άρθρα 2, 3 και 8 της

αποφάσεως-πλαisiού απαγορεύουν εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως το άρθρο 394 ΚΠΔ, το οποίο δεν προβλέπει τη δυνατότητα του ανήλικου θύματος να προσφύγει δικαστικώς, ενώπιον του GIP, κατά της αποφάσεως με την οποία ο εισαγγελέας απορρίπτει την αίτηση του εν λόγω θύματος να εξετασθεί με τη διαδικασία της συντηρητικής απόδειξης. Όπως θα εκτεθεί ακολούθως, η απάντηση στο ερώτημα αυτό συνάγεται εμμέσως από τη λύση που προτείνω να δοθεί στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα.

67. Συγκεκριμένα, και όπως προεκτέθηκε, το ιταλικό νομικό καθεστώς αναθέτει σημαντικές αρμοδιότητες στον εισαγγελέα όσον αφορά τη διαδικασία διεξαγωγής συντηρητικής απόδειξης. Κατ' αντιδιαστολή προς τον κατηγορούμενο, ο οποίος επίσης έχει την ευχέρεια να ζητήσει τη διενέργεια της διαδικαστικής αυτής πράξης, η εισαγγελική αρχή ενδέχεται να κληθεί, κατόπιν αιτήματος του ανήλικου θύματος, να παραγγείλει στον GIP τη διεξαγωγή συντηρητικής απόδειξης. Έχει ήδη επισημανθεί ότι ο εισαγγελέας αναλαμβάνει τρόπον τινά την υπεράσπιση του θύματος όταν αποφαίνεται επί της σκοπιμότητας τέτοιου αιτήματος. Η εξουσία αυτή εμπίπτει κατ' ανάγκη στη διακριτική του ευχέρεια, δεδομένου ότι κάθε υπόθεση απαιτεί διεξοδική ανάλυση, ειδικότερα δε όταν διακυβεύονται συμφέροντα και αξίες ιδιαίτερης σημασίας, όπως συμβαίνει πάντοτε όταν το θύμα είναι ανήλικο. Στις περιπτώσεις αυτές, η λειτουργία του εισαγγελέα μπορεί να αποκτήσει ακόμη μεγαλύτερη αξία, καθόσον το ανήλικο

θύμα συνήθως εκπροσωπείται από δικηγόρο, όπως όντως συμβαίνει εν προκειμένω. Υπό τέτοιες περιστάσεις, ο εισαγγελέας μεριμνά ώστε να εξασφαλίζεται στο ανήλικο θύμα η δυνατότητα άσκησης των νομίμων δικαιωμάτων του, ενώ ταυτόχρονα εξετάζει κάθε αίτημα με σκοπό να αποτρέψει τον κίνδυνο να χρησιμοποιηθεί η δίκη ως μέσο επίτευξης αλλότριων σκοπών⁴⁷.

68. Υπό τις περιστάσεις αυτές, είναι εύλογο ο Ιταλός νομοθέτης να απαιτεί ως ελάχιστη προϋπόθεση από τον εισαγγελέα να αιτιολογεί την απόφασή του επί του αιτήματος για τη διεξαγωγή συντηρητικής απόδειξης, δεδομένου ότι η απόφαση αυτή δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα ή βοηθήματα. Η πρόβλεψη αυτή προσδίδει διαφάνεια στη δίκη, συνάδει με τα δικαιώματα του κατηγορουμένου, ενώ εξασφαλίζει επίσης το δικαίωμα του θύματος να ενημερωθεί για όλες τις πράξεις που το αφορούν. Επιπλέον, η δυνατότητα ακρόασης του θύματος από τον GIP σε περίπτωση που ζητείται η αρχειοθέτηση της υπόθεσης εξασφαλίζει στο εν λόγω θύμα την ευκαιρία να αντικρούσει τα επιχειρήματα του εισαγγελέα. Συνέπεια των ανωτέρω αποτελεί, όπως προεκτέθηκε, η δυνατότητα του GIP να ζητεί από τον εισαγγελέα την υποχρεωτική απαγγελία της κατηγορίας και, ως εκ τούτου, η αναβίωση της δυνατότητας διεξαγωγής συντηρητικής απόδειξης. Επομένως, με τον τρόπο αυτό, το απρόσβλητο της αποφάσεως του εισαγγελέα δεν συνεπάγεται πλήρη

αδυναμία του θύματος να επιτύχει την αποδοχή του αιτήματός του.

69. Επιπλέον, αν η απόφαση-πλαίσιο επέβαλλε την ύπαρξη δυνατότητας ασκήσεως ένδικου μέσου ή βοηθήματος κατά των αποφάσεων του εισαγγελέα, θα υπήρχε σοβαρός κίνδυνος να διασαλευτεί το σύστημα και η ισορροπία που εγκαθίδρυσε ο Ιταλός νομοθέτης. Εκτέθηκε ανωτέρω ότι οι ενέργειες που αφορούν τη διαδικασία της συντηρητικής απόδειξης εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του εισαγγελέα όταν το θύμα είναι ανήλικο, δεδομένου ότι σε αυτήν την κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 4, της αποφάσεως-πλαisiού «δικαστική αρχή» χορηγείται η εξουσία να αποφαινεται επί της σκοπιμότητας της αίτησης του GIP για τη διενέργεια συντηρητικής απόδειξης. Αν το θύμα είχε δικαίωμα να ασκήσει προσφυγή κατά της διατάξεως του εισαγγελέα ενώπιον του GIP, θα ανατρεπόταν η ισορροπία του συστήματος, καθόσον η οριστική απόφαση δεν θα απέκειτο τελικώς στον εισαγγελέα, αλλά στον ανακριτή δικαστή.

70. Κατά συνέπεια, και δεδομένων των ανωτέρω εκτιμήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα ότι τα άρθρα 2, 3 και 8 της αποφάσεως-πλαisiού 2001/220 έχουν την έννοια ότι δεν απαγορεύουν εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως το άρθρο 394 ΚΠΔ, το οποίο δεν προβλέπει τη δυνατότητα του παθόντος και ανήλικου θύματος, κατά το στάδιο της προδικασίας, να προσφύγει δικαστικώς ενώπιον του GIP κατά της αποφάσεως με την οποία ο εισαγγελέας απορρίπτει την αίτηση του εν λόγω θύματος να εξετασθεί με τη διαδικασία της συντηρητικής απόδειξης.

47 — Βλ. Spencer, J., «The victim and the prosecutor», σε Bottoms, A. και Roberts, J.V. (επιμέλεια), *Hearing the Victim. Adversarial justice, crime victims and the State*, Willan, Devon-Portland, 2010, σ. 141 έως 144.

VII — Πρόταση

71. Βάσει των ανωτέρω σκέψεων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα ερωτήματα που υπέβαλε ο Giudice per le indagini preliminari της Φλωρεντίας ως εξής:

- «1) Τα άρθρα 2, 3 και 8 της αποφάσεως-πλαισίου 2001/220/ΔΕΥ, σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες, έχουν την έννοια ότι δεν απαγορεύουν εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως το άρθρο 394 ΚΠΔ, το οποίο δεν επιβάλλει στον εισαγγελέα την υποχρέωση να παραγγέλλει, κατά το στάδιο της προδικασίας, την ακρόαση και λήψη της μαρτυρικής κατάθεσης του ανήλικου θύματος με τη διαδικασία της συντηρητικής απόδειξης, μολονότι το εν λόγω θύμα υπέβαλε σχετικό αίτημα.

- 2) Τα άρθρα 2, 3 και 8 της αποφάσεως-πλαισίου 2001/220/ΔΕΥ έχουν την έννοια ότι δεν απαγορεύουν εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως το άρθρο 394 ΚΠΔ, το οποίο δεν προβλέπει τη δυνατότητα του παθόντος και ανήλικου θύματος, κατά το στάδιο της προδικασίας, να προσφύγει δικαστικώς ενώπιον του GIP κατά της αποφάσεως με την οποία ο εισαγγελέας απορρίπτει την αίτηση του εν λόγω θύματος να εξετασθεί με τη διαδικασία της συντηρητικής απόδειξης.»